

חג החירות- הרהורים על הפסח

יאיר לפיד (פורסם ב"סופשבוע" אפריל 2000)

אני דווקא אוהב את פסח. לא בגלל האוכל, בגלל הקונספט. זה חג דרום אמריקאי כזה. צ'ה גווארה התנייח לוקח את חבורת המדוכאים שלו ומקים את מחתרת המדבר. בדרך, כמו בכל אגדה לטינית, או שקורים להם ניסים או שהם רבים ביניהם, אבל בסופו של דבר מדובר בסיפורו של איש אחד. ב-5000 השנים הבאות הוא יגיח ויעלם מתוך אבק ההיסטוריה בשורה של שמות. פעם הוא עיתונאי הונגרי שמחליט שהיהודים הם עם, פעם אחרת הוא אנגלי שמן עם סיגר שמחליט להילחם ברשעות הנאצית, כשבצבץ באמריקה הוא היה איש גבוה עם זקן מרובע שהחליט להלחם נגד העבדות, בגירסה ההודית שלו הוא נסיך זולו שחור שהיה קרוי משום מה על שם אדמירל אנגלי. ההסוואות עלולות להטעות, אבל כשאתה מנקה את הפרטים נשאר אותה האדם. כל העולם אמר א', והוא הצליח לקחת צעד אחורה ולשאול את עצמו אם זה באמת מוכרח להיות ככה.

הצדק תמיד נראה הגיוני כשאתה מסתכל עליו אחורה. החוכמה היא לראות אותו בזמן אמת.
להתנקות מכל ההנחות המוקדמות, מכל מה שאומרים לך האנשים הבאמת חכמים שמסביב, מכל מה שמכנה את עצמו "צדק".

מהי חירות? אין דת בעולם שלא התעסקה בזה, אין פילוסוף שלא התבלבל. בודהה אמר שהחירות נמצאת במקום שבו אנחנו משתחררים מן השכל ומגיעים למקום שנמצא מעליו. היהדות מיקמה את החירות בתוך האמונה המוחלטת, נטולת הספקות. הנצרות מניחה שהטריק הוא בכפרת עוונות, בשחרור מן החטא. הכל נכון כמובן, והכל גם שטויות גמורות. אין דבר כזה חופש מוחלט. אם אתה אוהב אתה לא חופשי. אם אתה רוצה לאכול אתה לא חופשי. אם אתה מחפש כל הזמן את החופש, החיפוש הוא בית הכלא שלך.

אחד החלקים היותר פקחיים בהגדה הוא ההתעסקות שלהם בגעגועים אל הכלא. "תחזיר אותנו" הם צווחים אל משה, "היה לנו סבבה שם". רוב האנשים בתיאוריה רוצים חירות. אם הם לא מוכרחים, הם לא מודים בפני עצמם שיש משהו חמים ומחבק בכפייה. שלוש שנים כל מה שרציתי היה להשתחרר כבר מהצבא. בחודש האחרון הייתי בפאניקה מוחלטת מהשחרור. החופש נראה לי כמו וואקום: מצד אחד ריק לגמרי, מצד שני נחנקים בתוכו. אנחנו רוצים שההורים יעזבו אותנו במנוחה וממשיכים ללכת בכל יום שישי, שונאים את הבוס ונלחמים על תשומת ליבו, שונאים מחויבות ומולידים ילדים. את רוב המכשולים בדרך אל החופש אנחנו שמים בעצמנו. אחר כך מאשימים אחרים.